

GO WILD!

INHEEMSE PLANTEN

Wil je jouw tuin echt waardevol maken voor bijen, vlinders en andere insecten? Volgens wildeplantenkweker Martin Stevens en hovenier Tom Poppelaars spelen inheemse planten daarbij een cruciale rol. Ze vormen samen met onze dieren een natuurlijk netwerk, ontstaan door eeuwenlange co-evolutie. Ontdek ook hoe je jouw eigen tuin tot leven brengt met inheemse planten.

TEKST: LINDA VAN 'T LAND BEELD: GAP PHOTOS/ROBERT MABIC, SHUTTERSTOCK

Veel tuinliefhebbers vinden het belangrijk om met hun tuin bijen, vlinders en andere insecten te ondersteunen. Toch is niet iedereen zich ervan bewust dat het vooral inheemse planten zijn, die een gezonde leefomgeving voor onze insecten en andere diersoorten creëren.

“Inheemse planten trekken inheemse diersoorten aan en zorgen zo voor elkaars voortbestaan”, vertelt wildeplantenkweker Martin Stevens.

CO-EVOLUTIE

Inheemse planten zijn plantensoorten die van nature in onze regio voorkomen en daar zijn gaan samenleven met onze bodem en onze beestjes. Ze gedijen hier uitstekend, omdat ze gewend zijn aan onze grond en ons klimaat. Bovendien dragen ze bij aan de biodiversiteit. Insecten die van nature in onze eigen omgeving voorkomen, leven namelijk van inheemse planten en kunnen op deze voor hen bekende planten nectar en stuifmeel verzamelen. “We noemen dat ook wel co-evolutie”, vertelt Martin Stevens, naast wildeplantenkweker tevens natuurfotograaf en oprichter van kwekerij Flora voor Fauna in Kortenhoeve. Samen met zijn vrouw Marlies Huijzer schreef hij twee boeken over de toepassing van wilde, inheemse planten in tuinen. “Co-evolutie betekent dat planten en dieren samen zijn opgegroeid, waardoor ze elkaar helpen en versterken.”

BIODIVERSITEIT BEVORDEREN

Veel vlinders en bijen zijn afhankelijk van één soort inheemse beplanting. Het oranjetipje kan bijvoorbeeld niet zonder pinksterbloemen, de langhoornbij heeft wikkesoorten nodig en klokjesbijen zoeken klokjesbloemen op. Hierdoor zijn inheemse planten en insecten van elkaar afhankelijk: de een kan niet zonder de ander. “Exoten komen zonder hun eigen hofhouding”, aldus Martin. “Ze komen hier van nature niet voor en dus hebben we hier ook geen insecten die van deze planten leven of hen bestuiven.” “Ook gekweekte tuinplanten, de zogenaamde cultivars, missen door kruising en selectie vaak specifieke eigenschappen”, vervolgt Martin. “Ze geven bijvoorbeeld geen nectar, missen geur of zijn vatbaar voor ziektes. Deze planten zijn speciaal gekweekt voor hun geur of uiterlijk, maar dragen niet bij aan de biodiversiteit in je tuin. Overigens gaat het veel verder dan bijen en vlinders. Er zijn zoveel verschillende soorten insecten, met allemaal hun eigen rol en functie in het ecosysteem.”

COMBINEREN MET TUINPLANTEN

Hoewel je inheemse planten kunt zaaien of aanplanten, komen ze in groente-, sier- of volkstuinten dikwijls ook vanzelf op. Vaak worden ze geassocieerd met wilde, weelderige groei en worden daarom ook wel wilde planten genoemd. “Daar moet je wel van houden”, geeft hovenier Tom Poppelaars van Tuinstudio Tom uit De Mortel toe. “Vingerhoedskruid bijvoorbeeld heeft de neiging om door je border te wandelen. Het komt vanzelf weer terug, maar vaak op een andere plek dan je dacht. Vingerhoedskruid kruipt bijvoor-

Veel vlinders en bijen zijn afhankelijk van één soort inheemse beplanting.

Sanguisorba officinalis

Bloemenweide met *Rhinanthus glacialis*, *Rumex acetosa*, *Leucanthemum vulgare*, *Salvia pratensis*, *Trifolium pratense*, *Knautia arvensis*, *Tragopogon pratensis* en diverse grassoorten.

Het bleek blauwtje op *Origanum vulgare*.

De andoornbij op *Stachys sylvatica*.

beeld vaak uit de zon naar de schaduw, waar het meer van houdt.” Andere soorten, zoals wilde marjolein, blijven beter op hun plek en zijn uitstekend te combineren met andere vaste planten. “Voorheen dachten we vaak in groepen planten”, aldus Tom. “Nu mag het vaak wel wat wilder en natuurlijker. Mensen streven ernaar ecologischer

Inheemse bomen en struiken

Niet alleen bloeiende planten, maar ook inheemse bomen en struiken zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Vogels, insecten en kleine zoogdieren maken hier het hele jaar door graag gebruik van. In de lente vinden hommels en bijen hun eerste nectar in vroegbloeiende stuiken, zoals wilgen, sleedoorn en de gele kornoelje. Deze struiken zijn bovendien een ideale plek voor vogelnestjes. In de zomer zorgen bomen en struiken voor schaduw, in het najaar doen vogels zich tegoed aan bessen. In de winter vormen ze een fijne schuilplaats voor dieren. Helemaal wanneer je het blad eronder laat liggen. Een terrein invullen met bomen en struiken is een van de meest voordelige manieren om bij te dragen aan de biodiversiteit met nectar, bessen en noten. De beplanting kan tientallen jaren meegaan en zelfs op een vierkante meter stadstuin is al een klein bosje mogelijk. Heb je meer ruimte? Dan is een lange haag van verschillende inheemse bomen en struiken een aanwinst in een grote tuin of langs een weiland.

te tuinieren. Dan is het leuk om bijvoorbeeld vingerhoedskruid tussen je vaste planten zoals *Geraniums* en siergrassen te zaaien. De combinatie geeft met zijn hoogteverschillen een speels effect en zorgt voor achtergrond en structuren in je tuin.” Ook de combinatie met stinzenbollen vindt hij mooi. “Met zichzelf uitzaaiende bloembollen zoals sneeuwkllokjes, bosanemonen en boerenkrokussen creëer je een border die het hele seizoen door mooi is en kleur én voedingsstoffen geeft. Voor bijen hebben vroegbloeiende planten een grote betekenis: zij vormen vaak de enige bron van nectar wanneer de bijen in het vroege voorjaar voor het eerst uitvliegen.”

WILDE WEELDE

Tom experimenteert met een natuurlijker manier van tuinieren. “Ik heb me aangesloten bij vakgroep Wilde Weelde: een vakvereniging van hoveniers, kwekers, ontwerpers, boomverzorgers en leveranciers van verantwoorde tuinmaterialen uit heel Nederland. We willen allemaal milieubewust aan een natuurlijke omgeving werken vanuit een ecologische visie. Daarom gebruiken we bijvoorbeeld geen gif of kunstmest in de tuin en letten daar ook op bij de inkoop van planten. Ik laat momenteel in mijn eigen tuin een deel van de border verwilderen. Ik wil gewoon eens kijken wat er dan gebeurt. Ook heb ik een border aangelegd met alleen inheemse planten, met grote muur (*Stellaria holostea*) als bodembedekker, die zich heel makkelijk uitzaait. Ook *Molinia*, het zogenaamde pijpenstrootje en *Geranium phaeum* komen steeds terug.”

VERWILDEREN

Martin, die zelf vanaf het allereerste begin ook lid is van Wilde Weelde en als bestuurslid mede vorm heeft gegeven aan de profes-

sionalisering van de beroepsorganisatie, is een groot voorstander van het laten verwilderen van tuinen. “Ik vind het jammer dat we als mens zo vaak willen ingrijpen. Neem nou luizen in de tuin. Luizen zijn enorm belangrijk voor vogels: mussen voeden er hun jongen mee en mezen vreten niets anders. Laat ze dus lekker zitten! En ja, wilde planten zaaien zichzelf gemakkelijk uit. Ze woekeren en nemen snel hun omgeving in. Maar is dat erg? Het is altijd nog beter dan de planten van een tuincentrum, die veel zorg nodig hebben en snel vervangen moeten worden; het blijft per slot van rekening handel. Planten die hier thuis horen, voelen zich ook thuis. Ze slaan snel aan en zullen het goed doen in je borders. Bovendien is een tuin vol wilde planten voortdurend aan verandering onderhevig. Geen jaar is de tuin hetzelfde. Ik wil overigens niet zeggen dat een tuin vol wilde planten onderhoudsarm is. De groei moet je soms beteugelen en uitlopers wil je wellicht weghalen. Maar als je wilde planten goed leert kennen en waarderen, leer je er steeds beter mee omgaan.”

OOK VOOR JEZELF

Het is als consument best lastig om te ontdekken welke planten nu echt inheems zijn. Sommige tuincentra richten hiervoor een speciaal hoekje in en bepaalde kwekerijen, zoals Flora voor Fauna bij Kasenco in Kortenhoeve, zijn gespecialiseerd in inheemse planten. “Het is een kwestie van vragen en je goed laten informeren”, zegt Tom. Daar sluit Martin zich bij aan. “Op internet zijn heel veel lijstjes te vinden van populaire, inheemse plantensoorten. Kijk bijvoorbeeld eens op mijn eigen website www.wildetuinplanten.com. Natuurlijk staat het iedereen vrij om in de tuin te zetten wat ze zelf mooi vinden. Maar als mensen dertig tot veertig procent wilde planten in hun tuin zouden zetten, is dat al geweldig. Onderschat bijvoorbeeld niet wat paardenbloemen doen. Als je die laat staan, draag je al bij aan het bevorderen van de biodiversiteit.” En dat is niet alleen goed voor bloemetjes en bijtjes. Ook de mens is hierbij gebaat. “Driekwart van onze voedselgewassen wordt bestoven door bijen. Dat is enorm veel. Inheemse en biologische plantensoorten in je tuin planten doe je dus niet alleen voor de insecten. Je doet het ook voor jezelf.”

Geranium pratense

INHEEMSE PLANTENSOORTEN

Goede strooiplanten tussen de bestaande vasteplantenborder:

- * *Digitalis purpurea* (vingerhoedskruid)
- * *Digitalis grandiflora* (grootbloemig vingerhoedskruid)
- * *Aquilegia vulgaris* (wilde akelei)

Algemeen goede soorten om toe te passen:

- * *Achillea millefolium* (duizendblad)
- * *Geranium pratense* (beemdoeivaarsbek)
- * *Origanum vulgare* (wilde marjolein)
- * *Ajuga reptans* (kruipend zenegroen)
- * *Stachys sylvatica* (bosandoorn)
- * *Lamium maculatum* (gevlekte dovenetel)
- * *Sanguisorba officinalis* (grote pimpernel)

Combinaties:

- * *Stellaria holostea* (grote muur) met *Molinia caerulea* (pijpenstrootje) en *Geranium phaeum* (donkere ooievaarsbek)
- * *Leucanthemum vulgare* (gewone margriet) met *Salvia pratensis* (veldsalie) en eenjarige *Papaver*

Bloembollen:

- * *Galanthus nivalis* (sneeuwkllokje)
- * *Crocus tommasinianus* (boerenkrokus)
- * *Anemone nemorosa* (bosanemoon)
- * *Hyacinthoides non-scripta* (boshyacint)

Tom Poppelaars van Tuinstudio Tom stelde deze lijst voor ons samen. Kijk op www.tuinstudiotom.nl

Inheemse planten op je dak

Ook op je dak kun je voor inheemse plantensoorten kiezen. Als het dak een dikkere substraatlaag toelaat en vlak of licht hellend is, kun je hierop een bloemrijke, kruidenrijke vegetatie van inheemse planten zaaien. Veel inheemse planten houden van een schralere bodem en doen het goed in het extreme klimaat op daken, waar ze worden blootgesteld aan droogte, hitte, wind en zon.